

адекватних загальним цілям та очікуваним результатам обох сторін, що сприятиме одержанню глобального позитивного синергічного ефекту від процесу економічної взаємодії. Використання запропонованих рекомендацій сприятиме вирішенню проблем регулювання взаємовідносин підприємства з контрагентами та створенню нових форм регулювання взаємодії підприємств, які побудовано на принципах адаптації, самоорганізації та узгодження інтересів партнерів.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Дойль П. Маркетинг, ориентированный на стоимость / П. Дойль ; [пер. с англ. под ред. Ю. Н. Каптуревского]. - СПб. : Питер, 2001. - 480 с.
2. Куц С. П. Маркетинг взаимоотношений на промышленных рынках / С. П. Куц. - [2-е изд.]. - СПб. : Изд-во "Высшая

школа менеджмента" ; Издат. дом С.-Петербур. гос. ун-та, 2008. - 272 с.

3. Червоная О. Баланс интересов в управлении совместными предприятиями / О. Червоная // Проблемы теории и практики управления. - 1999. - № 7. - С. 23.
4. Юлдашева О. У. Промышленный маркетинг: теория и практика / О. У. Юлдашева. - СПб. : СПбГУЭФ, 1999. - 320 с.
5. Wilson D. Understanding the value of a relationship / D. Wilson, S. Jantrania // Asia-Australia Marketing Journal. - 1994. - № 2 (1). - P. 55-66.
6. Christopher M. Relationship Marketing: Creating Stakeholder Value / M. Christopher, A. Payne, D. Ballantyne. - Butterworth Heinemann : Oxford, UK, 2002. - P. 80.
7. Дейч М. Є. Регулювання взаємовідносин підприємства з контрагентами / М. Є. Дейч // Вопросы экономики. - 2009. - № 5 (48). - С. 88-92 [Электронный ресурс] Режим доступа : http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/eprom/2009_48/st_48_14.pdf.

N. Butenko

FEATURES INTERCOMPANY RELATIONSHIP BETWEEN SUBJECTS OF INDUSTRIAL MARKET

On the basis of system approach depicted in an article, shows specificity of intercompany relationships in the industrial market. There was introduced classification of intercompany relationships from the perspective of suppliers, customers, internal and horizontal relationships.

Key words: intercompany relationships, industrial market, forms of intercompany relationships, value intercompany relationships.

© Н. Бутенко

Надійшла до редакції 06.01.2011

УДК 346.145

ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МАШИНОБУДІВНИХ ПІДПРИЄМСТВ ЗА РАХУНОК ВЛАСНИХ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ

ЮРІЙ ВЕЛИКИЙ,

кандидат економічних наук, доцент, завідувач кафедри менеджменту Миколаївської філії Європейського університету

У статті розглянуто особливості фінансового забезпечення інноваційної діяльності підприємств за рахунок власних фінансових ресурсів. Визначені переваги, недоліки та шляхи оптимізації механізму фінансування інноваційних процесів прибутком підприємств та коштами амортизаційного фонду.

Ключові слова: інновація, інноваційна діяльність, інноваційні процеси, фінансові ресурси.

Постановка проблеми. Розвиток інноваційної діяльності на рівні окремого підприємства, галузі, регіону й держави в цілому має включати створення послідовної та добре обґрунтованої системи фінансування, адже тільки в такому разі можуть бути забезпечені необхідні умови для накопичення й маневрування фінансовими коштами та можливість їхньої концентрації на ключових напрямках інноваційної діяльності.

Фінансова та економічна кризи, низький рівень розвитку інноваційної сфери, незадовільний стан грошо-

во-кредитного ринку та не зовсім ефективно використання фінансових важелів впливу на економічні процеси свідчать про доцільність розробки шляхів удосконалення й підтримки таких інструментів фінансування інноваційних проектів, як власні кошти.

Аналіз статистичних даних показує, що сьогодні основним джерелом фінансування інноваційної діяльності в Україні є власні кошти підприємств, причому частка власних коштів є переважною (у 2006 році вона становила 84,6 %, у 2007 - 73,7 %, у 2008 - 71,8 %) [1]. Тому проблема підвищення ефективності фінансуван-

ня інвестиційно-інноваційних проєктів за рахунок власних коштів підприємств є актуальним предметом сучасних економічних досліджень.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. На необхідності забезпечення підприємствами України динамічного інноваційного розвитку та створення для цього дієвого механізму фінансування інноваційних процесів наголошують у своїх працях вітчизняні вчені Л. І. Федулова [2], П. П. Микитюк [3] та інші науковці. Принципи формування фінансових засобів на підприємствах, їх спрямування в інноваційні точки розвитку та фінансові інструменти стимулювання інноваційних процесів розглянуто в роботах зазначених авторів досить докладно. Проте вагомою проблемою інноваційного розвитку залишається питання вдосконалення механізму фінансування інноваційних процесів машинобудівних підприємств власними засобами, зокрема, прибутком та коштами амортизаційних фондів.

Метою статті є дослідження перспектив, переваг та недоліків використання власних коштів для фінансування інноваційних процесів, визначення ваги цього інструменту серед інших джерел забезпечення інноваційної діяльності (на прикладі Миколаївської області) та пошук шляхів вирішення наявних проблем.

Виклад основного матеріалу. Самофінансування за рахунок власних і притриманих до них коштів може здійснюватися за рахунок:

- прибутку підприємств;
- коштів амортизаційних фондів;
- використання резервного фонду для покриття тимчасових поточних збитків машинобудівного підприємства на період до виходу підприємства на проектні

показники обсягів випуску та продажу, що перевищують обсяги беззбиткового випуску та продажу.

До переваг фінансового забезпечення інноваційної діяльності власними коштами можна віднести:

- підвищення фінансової стійкості за рахунок додатково сформованого прибутку з власного капіталу;
- формування й використання власних коштів, що відбувається стабільно упродовж року;
- спрощений механізм прийняття управлінських рішень;
- висока норма прибутку інвестованого капіталу, що не потребує сплати позикового процента в будь-яких його формах;
- істотне зниження ризику неплатоспроможності та банкрутства при їхньому використанні.

Разом з тим, недоліками інвестування власних коштів в інновації є нестабільність податкового законодавства при обмежених обсягах власних коштів у підприємств та складна процедура реєстрації інноваційних проєктів.

За рахунок власних коштів у Миколаївській області в 2008 році здійснювали інноваційну діяльність 17 машинобудівних підприємств (61 % від загальної кількості інноваційних), а їх частка в загальному обсязі фінансування інноваційних витрат становила 51,7 % (у 2007 - 48,49 %, у 2006 - 77,38 %) [4].

Однак при цьому слід зауважити, у 2008 році у структурі джерел фінансування інноваційної діяльності машинобудівних підприємств Миколаївщини з'явилися кошти державного та місцевого бюджетів, вітчизняних інвесторів, що безпосередньо вплинуло на зниження частки власних коштів у загальному обсязі фінансування інновацій у регіоні (таблиця 1).

Таблиця 1. - Фінансування інноваційної діяльності машинобудівними підприємствами Миколаївської області за окремими джерелами в 2006-2008 роках

(у фактичних цінах: тис. грн)

Джерела фінансування	Роки					
	2006		2007		2008	
	тис. грн	у відсотках до загального обсягу	тис. грн	у відсотках до загального обсягу	тис. грн	у відсотках до загального обсягу
Разом	6542,1	100	52623,3	100	10728,7	100
У тому числі за рахунок:						
власних коштів	28866,2	79,0	25791,1	49,0	6849,3	53,0
Держбюджету	-	-	-	-	1710,4	1,6
місцевих бюджетів	-	-	-	-	2462,3	2,3
вітчизняних інвесторів	4297,1	8,6	23216,2	44,1	27316,1	25,7
кредитів	220,3	0,6	616,2	6,9	18184,2	16,9

У 2008 році найбільшу суму власних коштів на фінансування інноваційної діяльності в Миколаївській області спрямували такі машинобудівні підприємства: ДП НВКГ "Зоря-Машпроєкт" - 31,2 % від загального обсягу фінансування власними коштами, АТ ВТ "Завод "Екватор" - 25,1 %, ВАТ "Первомайськдизельмаш" - 14,2 %. У 2007 році - АТ ВАТ "Завод "Екватор", де показник концентрації інноваційної діяльності за рахунок власних коштів становив 33,7 %, ДП НВКГ "Зоря-Машпроєкт" - 30,1 %, ВАТ "Фрегат" - 19,4 %, а в 2006 році підприємства - ВАТ "Фрегат" - 26,8 %, ВАТ "Конвеєрмаш" - 24,7 %, ВАТ "Завод "Кристал" - 21,2 %.

Таким чином, для Миколаївської області характерною є нестабільність обсягу та структури джерел фінансування інноваційної діяльності. Оскільки із джерел фінансування інноваційної діяльності в регіоні

власні кошти машинобудівних підприємств у загальному обсязі фінансового забезпечення останньої становлять 50-83 %, то подальшого опрацювання та вдосконалення потребують механізми формування власних коштів машинобудівних підприємств та спрямування їх у перспективні, високотехнологічні сфери діяльності.

У складі внутрішніх джерел формування власних фінансових ресурсів основне місце належить прибутку, що залишається в розпорядженні машинобудівного підприємства і формує переважну частину його власних фінансових ресурсів, забезпечуючи приріст власного капіталу, а відповідно, і зростання ринкової вартості підприємства. Певну роль у складі внутрішніх джерел виконують також амортизаційні відрахування, особливо на підприємствах із високою вартістю влас-

них основних засобів і нематеріальних активів, проте суми власного капіталу машинобудівного підприємства вони не збільшують, а лише є засобом його реінвестування. Інші внутрішні джерела не відіграють помітної ролі у формуванні власних фінансових ресурсів підприємства.

Ефективно функціонуюче машинобудівне підприємство орієнтується на покриття потреби в капіталі на операційну діяльність за рахунок прибутку. Прибуток є одним із підсумкових, узагальнюючих показників виробничо-фінансової діяльності й виражає кінцевий результат виробництва та реалізації продукції, її якості, підвищення використання трудових, матеріальних і фінансових ресурсів. Прибуток створює фінансову основу для розвитку виробничої й підприємницької діяльності.

Прибуток, що залишається в розпорядженні машинобудівного підприємства, використовується ним самостійно й спрямовується здебільшого на його подальший розвиток. Ніякі органи, у тому числі й держава, не мають права втручатись у процес використання чистого прибутку підприємства. Ринкові умови господарювання, розвиток конкуренції, необхідність розширення виробництва визначають пріоритетні напрямки використання прибутку. Відповідно до цього, надходячи, чистий прибуток підприємства спрямовується на фінансування науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт, а також робіт зі створення, освоєння й упровадження нової техніки, на вдосконалення технології й організації виробництва, на модернізацію обладнання, покращення якості продукції та послуг.

Можливість фінансування інноваційних проектів за рахунок власних фінансових коштів (частково чи повністю) допомагає оперативно приймати інвестиційні рішення, зменшує вартість проекту на величину відсотка по кредитах, забезпечує високу мобільність обороту грошових коштів, дозволяє успішно долати залежність від бюрократичних державних інстанцій, які часто регламентують суспільний інноваційний процес інструкціями, не адекватними його змісту й тенденціям розвитку. Отже, підприємство отримує більшу суму прибутку, яку може знову вкласти в проект, і таким чином буде нарощувати свою грошову масу, прискорювати її оборот, скорочувати цикли оборотів, підвищувати їх ефективність. Унаслідок цього кінцева мета діяльності машинобудівного підприємства, а саме: отримання прибутку, перетворюється на початковий пункт нового фінансового потоку. Якісні й кількісні характеристики цього грошового потоку визначають обсяг створеної товарної маси, а саме: нової техніки, технологій, покращених комунально-побутових умов, високоякісних спеціалізованих послуг і т. ін.

Таким чином, на інноваційних машинобудівних підприємствах, що фінансуються за рахунок прибутку, унаслідок зростання швидкості й скорочення термінів обороту грошової маси відносна величина коштів стрімко зростає й значно перевищує їх абсолютну суму, тобто грошову масу, яка насправді існує й знаходиться в обороті. Це означає, що і в якісному, і в кількісному вимірі найефективнішими є власні джерела фінансування.

Розподіл прибутку, що залишається в розпорядженні інноваційного підприємства, регламентується внутрішніми документами підприємства, деякі його аспекти можуть бути зафіксовані в статуті. Відповідно до статуту чи рішення управляючого органу підприємства створюють фонди накопичення, споживання, соціальних потреб та ін. Якщо ж фонди не створюються, то

здля забезпечення планових витрат коштів складаються кошториси витрат на розвиток виробництва, соціальні потреби трудового колективу, матеріальне заохочення робітників і добродійність.

Безперервний процес виробництва потребує постійного відтворення фізично спрацьованих і технічно застарілих основних фондів. Необхідною умовою відновлення засобів праці в натуральному вигляді є поступове відшкодування їхньої вартості, яке здійснюється через амортизаційні відрахування (амортизацію). Головною метою амортизаційної політики будь-якого машинобудівного підприємства є ефективне поновлення його виробничого процесу.

Активізація інноваційної діяльності в машинобудуванні сприяє розв'язанню комплексу проблем амортизаційної політики в державі. Відомо, що амортизація є не просто джерелом фінансування переважної частини капіталовкладень, а й своєрідним механізмом, що забезпечує, з одного боку, системне, а з іншого - ефективне оновлення основного капіталу. Коли цей механізм не спрацьовує, тоді будь-які інвестиції відіграють роль лише разових фінансових ін'єкцій і не приносять бажаного підвищення технічного рівня виробництва.

Запроваджені сьогодні в Україні порядок нарахування та використання амортизаційних коштів підприємств не створює ефективного підґрунтя для оновлення основних фондів та становлення інноваційної економіки, що спричинено рядом факторів:

- відсутні ознаки правової стабільності;
- не стимулюється використання амортизаційних коштів винятково на інноваційно-інвестиційну діяльність;
- діючі схеми нарахування амортизації не забезпечують накопичення достатньої суми відрахувань для здійснення масштабних інвестицій;
- порядок нарахування амортизації не враховує фінансових можливостей та потреб підприємств та не забезпечує оновлення основних фондів на достатньому рівні;
- нарахування амортизації за нині діючою примусово-прискореною схемою ускладнює оцінку ефективності економічної діяльності, що гальмує залучення інвесторів до спільної інвестиційної діяльності.

Проте амортизаційна політика може бути знаряддям формування та підтримання попиту на основні засоби. Інструментами регулювання попиту є норми амортизації. Високі норми амортизації на ті чи інші види основних засобів свідчать про те, що витрати, які спрямовуються на придбання основних засобів із найвищими нормами амортизації, відшкодовуються машинобудівному підприємству швидше, ніж витрати на придбання основних засобів із меншими нормами амортизації. Унаслідок дії цього інструменту відбуваються зміни в структурі попиту на основні засоби, що, у свою чергу, призводить до збільшення виробництва та імпорту основних фондів, на які підвищено норми амортизації, та скорочення виробництва основних фондів, норми амортизації на які знижено. Розуміння цих положень є вкрай важливим для аналізу дієвості реалізованих заходів із удосконалення амортизаційної політики.

Для подолання наявних негативних тенденцій в амортизаційній політиці доцільно переглянути підходи до формування груп основних фондів та встановлення для них норм амортизації. Ураховуючи досвід розвинених країн, пріоритет у нарахуванні амортизації для цілей оподаткування має бути віддано сучасним, інноваційним засобам виробництва, таким, наприклад, як повністю автоматизовані лінії виробництва, енер-

гозберігаюче устаткування, системи очищення та захисту навколишнього середовища тощо.

Висновки

Отже, на сьогодні фінансування інноваційної діяльності за рахунок власних коштів машинобудівних підприємств ще не забезпечує одержання відповідних наукових та економічних результатів. Однією з головних причин цього є рівень інфляції, що обумовлює знецінення амортизаційних фондів та оборотних коштів підприємств. Крім того, до приховування прибутків та переведення капіталу в тіньовий сектор призводить неефективна податкова політика. Така ситуація вимагає докладного аналізу ефективності фінансування інновацій та пріоритетних напрямів економіки підприємства власними коштами.

Фінансова політика в інноваційній сфері має бути спрямована на розробку методів і важелів заохочення підприємницької ініціативи до впровадження інновацій машинобудівними підприємствами. Розглянутий механізм фінансування інноваційних процесів власними

коштами підприємств доводить свою ефективність і широкі перспективи розвитку. Але подальшого опрацювання та удосконалення потребують й інші схеми фінансового забезпечення інноваційних підприємств - банківське кредитування, бюджетне фінансування та ін.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Наукова та інноваційна діяльність в Україні, 2008 : стат. зб. / [відп. за вип. І. П. Калачева ; Державний комітет статистики України]. - К. : ДП "Інформ.-аналіт. агентство", 2009. - 364 с.
2. Федулова Л. І. Перспективи інноваційно-технологічного розвитку промисловості України / Л. І. Федулова // Економіка України. - 2008. - № 7. - С. 24-36.
3. Микитюк П. П. Аналіз впливу інвестицій та інновацій на ефективність господарської діяльності підприємства : [монографія] / П. П. Микитюк. - Тернопіль : Економічна думка, Тернопільський національний економічний університет, 2007. - 296 с.
4. Наукова та інноваційна діяльність в області. - Миколаїв : Головне управління статистики у Миколаївській області, 2009. - 121 с.

J. Velykyy

FINANCIAL SECURITY OF INNOVATIVE ACTIVITY OF SHIPBUILDING ENTERPRISES DUE TO OWN FINANCIAL RESOURCES

The features of the financial providing of innovative activity of subjects of menage are considered in the state and regions due to own financial resources. Certainly advantages, failings and ways of optimization of mechanism of financing of innovative processes by the income of enterprises and money of sinking fund.

Key words: innovations, innovation activity, innovative processes, financial resources.

© Ю. Великий

Надійшла до редакції 10.01.2011

УДК 338.2:65.01

АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

ВЛАДИСЛАВ ГАЛУШКА,

здобувач кафедри "Фінанси і банківська справа"

Донецького національного технічного університету

У статті розглянуто систему управління підприємством, визначено місце та особливості аналітичного забезпечення в процесі управління підприємством, зазначено необхідність застосування аналітичного забезпечення на базі фінансово-економічного аналізу.

Ключові слова: система управління підприємством, функції управління підприємством, аналітичне забезпечення, процес управління, фінансово-економічний аналіз.

Постановка проблеми. У сучасних умовах набувають важливого значення питання ефективного функціонування підприємств, пошуку невикористаних резервів, збереження рівня ліквідності та платоспроможності. Виникає необхідність адаптації діяльності підприємств, у першу чергу їхньої системи управління, до трансформаційних процесів, що проходять в економіці.

Система управління підприємством потребує систематичного вивчення для успішного й ефективного управління нею. Одним із таких способів є аналітичне забезпечення, яке використовує менеджер у процесі розробки управлінських рішень.

Аналітичне забезпечення діяльності підприємства розглядається як база розробки управлінських рішень, що дозволяє визначити недоліки на сучасному етапі